NYELVELMÉLETI LEVELEZÉSEK I.

Győri-Nagy Sándor <gynagys@t-online.hu> ezt írta Bognár Ferencnek 2026. október 25-én:

Ferikém, van egy kérdésem, amellyel mostanában gondolatban, s most e-mailben is hozzád fordulok. Vajon a latin ***coqito*** igét te hogyan tagolnád értelmi egységekre, milyen egységekből látod összeadódni „***gondol(kod)om***” szótári jelentését? S a régi kultúrnyelvekben (görög, szanszkrit és mások) ez mutat-e hasonlóságot a latinnal, lehetnek e valamiféle kapcsolatok (átvételek, gondolkodási párhuzamok)?
A régi baráti szeretettel:
GYNS.

From: Ferenc Bognár [mailto:bognarinfo@gmail.com]
Sent: Monday, October 26, 2026 5:04 PM
To: Győri-Nagy Sándor
Subject: Re: kérdés

Kedves Sándor Bátyám!

Nekem nincs elég tudásom a válaszhoz, mindössze véleményem van.

A válasz eleve azért nehéz, mert a gondolkodás, a gondolkodási folyamat határai még ma sincsenek pontosan meghatározva.

A régiek a megismerés két szegmensét tartották számon, a belsőt, amely a tapasztalati átéléssel szerzett ismereti utat jelenti, és a külsőt, amit ma tartunk gondolkodásnak.

E kettő szerintem kapcsolatba hozható a két féltekés működési dominanciákkal. A belsőre rávilágít a gyermekkori utánzó tanulás, és a flow, a külsőt pedig általánosan mindenki gyakorolja már az iskolai évektől kezdve. Utóbbi a figyelem, a fókuszált figyelem fejlődési menetéhez kapcsolódik, a tudomány a görög rácio születéseként tartja számon. Mindezeket gondolom Te is tudod.

Nyelvi szinten egyre több bizonyítékot találok arra a furcsa állításra, hogy még ma is egyazonos nyelv fejleményein keresztül, mondhatni ugyan azt a nyelvet beszéli a világ.

A tükörfordítású strukturális egyezést, az egy-két mássalhangzós gyökű isteni ideáról vett szóbokor-rendszereket taglalta az Isten képére c. írásom.

Azóta pedig a szóazonosságok terén is kontinenseket átívelő eseteket találtam, lásd a szék szó elterjedt változatait. Meghökkentő lehet, hogy a kelta BOUDA = győzelem, még ma is meg van az orosz POBEDA szóban, ami átvisz minket a szkíta időszakhoz kötődő „ősváltáshoz."

Úgy vélem, hogy az ösnyelvi állapotok hasonlatosak lehettek a magyaréhoz, majd jött egy kulturális változás, amely a nyelvek terén is fordulatot hozott. Szó szerint fordulatot, az indogermán vonalon megfordult a képzési irány is, valamint sok szónál a jelentéstartam is az ellentétébe váltott. Erről is sokat írtam.

Képzési irány váltása: pl. a magyar PICSÁba = szláv doPICSE. Ami pedig a görögben származást jelölő rag volt, a D pl, hereklida, arsacida, azt találni az angolban már elöl a the TH-jában. A kelta és gót TH D olvasata rögzült, pl. Charles de Gaulle, valamint a spanyol Diego de la Vega névnál már az arab „Él" isteni leszármazás jelét is megtaláljuk elöl. Sok esetben tehát a névelő, vagy rag áll elöl, Allah = al-Ilah, almanach, algebra, stb. A latinban ez jól felismerhető.

Ezek a jelenségek a környezeti hatások szüleményei, és számolni kell még a hangok képzési sajátosságaiból fakadó hangjelenségekkel is.

Pl. Az N és L hang igen gyakran kiesnek, a szóeleji H pedig lekopik, vagy J-vé, meg G-vé keményedik. stb.

Mivel a görög C-nek hol K, hol meg G, továbbá helyenként S/SZ kiejtése lett, ezért a latin szavaknál is figyelemmel kell lenne e lehetőségekre. (Itt figyelemmel a szkíta-váltás harci jellegére, szerintem a példaként felhozott BOUDA = győzelem, és testvére a BAD/PAD = vezér (Árpád, boebod) szavak esetében egy belső L hang állhatott, kiadva az angol BOLD = bátor szót, és e győztes öröm állapotára utalhatott a BOLDOG és a latin BEAT-us szó is. (érdekes, hogy Buddha győztes is, vezér, királyfi is, és boldog is volt.)

COGITO

A gondolkodó képesség a figyelem összpontosítása, (végigvezetni a gondolati szálat, körbe járom a kérdést, stb.) amit egy újszülött még nem tud.

Mivel a gondolati szálon lépésről lépésre, azaz pontról pontra haladni, vagy valamit körbejárni mindig figyelem-központosítást takar, így a kérdéses COGITO esetében a szótár meg is adja az ősnyelvi CON= össze, együtt, előtagot, CON-AGITO vagyis nem COG a szótő.

CO(n)GITO = gondolok, gondolkodom, megfontolok, meggondolok, szándékozom, tervezek,

valamilyen érzülettel viseltetem,

AGITO = mozgatok, ingatok, hajtok, úzök, terelek,

foglalkozom valamivel, tervezek, végrehajtok,

valamire gondolok, megfontolok, tárgyalok,

barangolok, csatangolok, tartózkodom (valahol)

Szerintem az AGITO is már egy romlott forma, erre az utal, hogy a következő alakok N-nélkül is szinte ugyan azt jelentik, mint az N-esek.

COGITATE megfontolva, meggondolva

COGITATIO gondolkodás, megfontolás, meggondolás,

gondolat, képzelet, szándék, terv,

gondolkodó képesség

N-esek:

COGNITIO megismerés, ismeret, törvényszéki vizsgálat

COGNITOR ismerő, tanú, meghatalmazott

vagyis előfordulhat, hogy GN-es kifejezésből lett a COGITO valami ilyes módon: CON-GNITO, hiszen számtalan szó adódik GN kezdettel latinban

GNARITAS ismeret, ismerés

GNÁRUS jártas, ismerős valamiben, ért valamihez, tud valamit, ismeretes, ismert

A szótár megadja még a GNÁTA/GNÁTUS szót, de elutal a NATUS-hoz, az pedig a NASCOR-hoz, ami *születek, növekedik, terem, találkozik ered, támad, keletkezik*. jelentésű, (megjegyzem olaszban a karácsony = natale, ami ott ajándékot jelent) és így jelentésrokona a GENS/GENUS (nem, nemzetség) szónak. Tehát ahogy az angol nem ejti a KNOW-nál a K-t, úgy esetleg N-el kezdődőek lennének a tudást jelentőek is.

ógörögben nagy a bokor:

GÓNÉ szülés, mag, gyermek, sarj, nemzetség

GENEA születés, leszármazott, ivadék, törzs, nép, nemzet,

GENÉSZIA születésnap, évforduló,

GENOSZ születés, eredet, nem, faj, család, gyermek, utód, nemzedék,

GENETLON származás, eredet, leszármazott, utód, ivadék,

GENÉTLIA születésnapi ünnep, lakoma, (érdekes, ebben benne van a NATAL is.)

GNÉSZIOSZ családban született, törvényes házasságból született, igazi, valódi

!!!! GNÓMÉ gondolat, ítélet, ész, szellem, megértés, lelkület, érzület, jellem, vélemény, nézet, szándék, terv, valaminek az ismerete

GNÓRISZMOSZ megismertetés

GNÓSZISZ ismeret, tudás, bölcseség, vizsgálat

GÓNOSZ nemzetség, származás, eredet, gyermek,

GIGNOMAI lesz, keletkezik, születik, terem,
GIGNOSZKO megismer, megért, felismer, (tehát előre került egy G, !)

Amikor egy szó jelentését ill. eredetét keresem, akkor hasonló módon járok el, és csak körvonalazom a lehetséges jelentéstartamot. Ugyanis szerintem a fogalmak, lét-folyamatok részállapotait jelenítik meg, ezért állandó részleges átfedésben állnak egymással, és pontosan nem megragadhatóak, miként egy folyó vízcseppjei sem, csak ha kiemeljük helyükről, de akkor épp eredeti viszonyaik kölcsönhatásaitól szakítjuk el.

A figyelem, épp központosító természete miatt, csak lépésről lépésre, szakaszosan tud egy folyamatot végigkövetni. Kivéve, ha ha átlényegülve azonosul az észleltekkel, ami viszont már tudatmódosulást okoz, és előáll az átélés, a flow.

A hangok folyamatiságot, irányultságot, dominanciát stb. jelenítenek meg, de összeszövődésükkor egymásra hatva, új és újabb minőségek kerülnek élre, melyek az értelmezés függvényében nyernek jelentéstartamot.

Ha a gyökérpontot kellene meghatároznom, akkor a nyelvi szakosodással létrejövő tükörfordítások esetét látom reálisnak.

Szerintem a szóban forgó, tudást megjelenítő ősszó amit mi KAN-ként, mint a képességek birtokosa a GENeráló, ismerünk, a német KÖNnen az angol KNOW alakban, a görög és a latin GEN formában használta, és épp a hangrokonságok miatt gondolom mindet helyesnek. Megjegyzem, a Népneveink szülte történelmi előítélet c. írásomban épp e gyök vezet a kelta CYNUNG-tól el a KÁN és a KING-ig, és az ősi kozmológiai tudás miatt kerül elő a görög CYN = kani(kutya) égi párhuzama.

•

Bognár Ferenc hivatkozott írásai megtalálhatók honlapján:
https://ősműveltségünk.hu, ill. Mágyikás ősműveltségünk … magasságból mélységbe, mélységből a magasságba – Ősműveltségünk

Kedves Feri!
Köszönöm gyors és értékes válaszod, nagy élvezettel olvastam. *„Nyelvelméleti levelezések”* alcím alatt engedelmeddel föltenném a blogomra (moef.hu–GYNS-blog), minden változtatás nélkül, jóindulatú ismeretterjesztésre. Hadd ismerkedjenek önigazoló (és terméketlen) vitákhoz szok(tat)ott kar- és kortársaink ezzel a kötetlen műfajjal.
Baráti szeretettel:
Sándor

Sándor Bátyám!
Erre mit is lehetne válaszolni… Megtisztelő, és köszönöm. (2026.10.28.)
Feri